

Internationellt Forum för Waldorf/Steinerskolor

(Haager Kreis)

inom Pedagogiska Sektionen/Goetheanum, Schweiz

Internationellt Forum för Waldorf/Steinerskolor har vid ett sammanträde den 19-22 november 2009 i Dornach/Schweiz utarbetat och fastställt waldorfpedagogikens väsentligaste kännetecken. Dessa kännetecken är grundläggande kriterier och kan utökas med varje lands nationella särdrag för §användning inom landet. Översättning får göras till varje språk. Kännetecknen syftar till inspiration och orientering.

Länk till originaltext på tyska och engelska:

<http://www.paedagogik-goetheanum.ch/3601.html>

”Waldorf”

Beskrivning av waldorfpedagogikens väsentligaste kännetecken

Utgångspunkt

Waldorfpedagogik utgör grunden för verksamheten i förskolor och skolor över hela världen som existerar under namnen Waldorfskolor, Rudolf Steinerskolor eller Fria skolor. Oberoende av namn och sin rika kulturella mångfald förenas verksamheterna av några väsentliga kännetecken som beskrivs nedan. Skolor eller förskolor som inte visar upp dessa kännetecken tillhör inte den världsomspännande waldorfskolerörelsen respektive waldorfförskolerörelsen.

Waldorfpedagogikens värdegrund och riktlinjer

Waldorfpedagogikens värdegrund återfinns i de antropologiska och utvecklingspsykologiska ledmotiv som Rudolf Steiner (1861 – 1925) presenterade 1919 i sin föredragsserie *Allmän människokunskap som grundval för pedagogiken*. Sedan dess har differentierande bearbetningar utvidgat kunskapsområdena för såväl utvecklingsfysiologi och utvecklingspsykologi, metodik och didaktik liksom för allt fler nya skolämnen, något som tillhör och ingår i waldorfpedagogikens värdegrund.

Waldorfpedagogiken tar utgångspunkt i barnet och strävar mot målet att utveckla varje barns individuella potential. Waldorfpedagogikens riktlinjer beaktar kulturell mångfald och följer allmänna etiska principer som FN:s Människorättsdeklaration, från 10 december 1948; FN:s Barnkonvention, från 20 november 1989; FN:s Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, från 13 december 2006.

Waldorfpedagogik utgör grunden för de mest skilda bildnings-, skol- och utbildningsverksamheter, till exempel småbarnsomsorg, förskolor, grundskolor, gymnasieskolor, särskolor och andra verksamheter. Dessa verksamheters pedagoger och lärare behöver en waldorfpedagogisk utbildning och de känner sig förpliktade till en motsvarande waldorfpedagogisk egenutveckling liksom till en kontinuerlig professionell kompetensutveckling.

Dessa skolor, förskolor och andra verksamheter förutsätter en legal huvudman som är självförvaltande. Huvudmannen organiserar verksamheten så att alla som berörs kan delta i genomförandet av det pedagogiska arbetet.

Väsentliga kännetecken för pedagogiskt arbete i waldorfskolor/waldorfförskolor

Under de första sju åren främjas barns hälsosamma utveckling och lärande av ett kärleksfullt och varmt bemötande som möjliggör glada, lyhörda och aktsamma barn. Förskole/lärares hållning är den viktigaste aspekten i pedagogiskt arbete med små barn då förskole/lärares utgör en förebild för barns hämning. Därför kräver detta arbete ständig egenutveckling. I småbarnsgrupper, föräldrar-barnprogram och andra förskoleverksamheter läggs grunden för somatisk hälsa och vitalitet, öppenhet och intresse för världen, kommunikativ förmåga och beredskap att utforska världen genom personliga erfarenheter och lärande, relationsförmåga och även livslång fysisk, emotionell, intellektuell och spirituellt utveckling.

Undervisningen i waldorfskolor/waldorfförskolor sker utifrån de ramar och uppslag som läroplaner, ämnes- och kursplaner ger för lärares gestaltning av sitt pedagogiska arbete. Undervisningen bygger på ovan nämnda värdegrund och riktlinjer. Varje lärare bär eget ansvar för sin undervisning och står personligt ansvarig inför lärarkollegiet. Undervisningen utvärderas.

Waldorfskolan är en enhetlig och inkluderande skolmodell för alla barnår, till och med gymnasieskolan. I waldorfskolans läroplan, med ämnes- och kursplaner, är skolår och undervisningsämnen avstämde mot varandra på ett sådant sätt att varje enskilt barn kan erbjudas åldersadekvata och mångfasetterade utvecklingsmöjligheter. Dessa möjligheter består bland annat i förvärvandet av kunskaper och förståelse, kulturell kompetens, sociala och emotionella förmågor liksom olika slags praktiska och konstnärliga färdigheter och förtrogenhet som svarar mot multipla intelligenser.

Lärarens strävansmål är att utveckla sig själv till en sådan undervisningskonstnär att undervisningen skapar förutsättningar för eleven att bli intellektuellt kreativ, socialt ansvarskännande samt omdömesgill och handlingskraftig. Undervisningens resultat förutsätter lärarens ständiga egenutveckling samt ämnesutbildning och löpande kompetensutveckling.

I regel följer en lärare en elevgrupp under de första 6 – 8 skolåren, som klasslärare. Ämneslärare och mentorer, särskilt för äldre åldrar, behöver ha ämnesspecifika akademiska kvalifikationer utöver waldorfpedagogisk lärarutbildning.

Metodisk-didaktiska principer

Undervisningen förändrar inriktning och arbetssätt alltefter barns och ungdomars åldrar, från småbarnsårens viljebetonade orientering till föreställningsrik lek och växande kognitiv förmåga vid övergången från förskola till skola.

Förskolebarn lär sig av såväl förebilder och exempel som genom härmning. Småbarns- och förskolepedagogiken kännetecknas av fri lek liksom rörelseerfarenheter och sinnesintryck, där barn får vägledning utan tvingande instruktioner. Pedagogen/förskolläraren arbetar för barns hälsosamma utveckling, fysiskt och psykiskt, genom att beakta en rytmisk tidsanvändning och därmed lägga grunden för god återhämtningsförmåga och hållbar hälsa.

Undervisningen erbjuder mångfaldiga förutsättningar för elevers lärande genom att läraren använder konstnärligt skapande arbetssätt och multimodal gestaltning. Vartefter introducerar läraren alla skolans huvudsakliga kunskapsområden i periodundervisningen, som ämnesblock. Läraren, och särskilt klassläraren, bygger nära relationer till eleverna i förtroendefullt samarbete med vårdnadshavarna, med respekt för den enskilda elevens integritet. Med åren förändrar läraren undervisningens praktik så att undervisningens konstnärligt skapande arbetssätt och multimodala gestaltning riktar elevernas lärande mot fördjupade ämneskunskaper och förberedelse för yrkesarbete. Ämneslärarna och klassläraren organiserar och differentierar sin undervisning efter respektive skolämnes syfte och mål, centrala innehåll och kunskapskrav, i förhållande till alla elevers lärande och resultat.

Undervisningen för elever i senare år, det vill säga i grundskolans högstadium och gymnasieskolan, skapar förutsättningar för eleverna att utveckla förmåga till kritisk granskning av olika ämnesinnehåll och analys av valmöjligheter och deras konsekvenser. Undervisningen möjliggör att eleven förvärvar självständig omdömesförmåga, som visar sig i autentisk bearbetning av undervisningens innehåll. Dessutom möjliggör undervisningens uppgifter att eleven förvärvar självkännedom och självförtroende, personligt ansvarstagande och ett öppet intresse för världen. Under senare skolår erbjuds en alltmer individuellt differentierad undervisning för elevens lärande. Elevernas sociala kompetens gynnas av att behålla skolklassens sammanfattning under alla 12 skolåren.

Följande preciserade kännetecken utgör kriterierna för en waldorfskola:

- Förskoleundervisning utan akademiska kunskapskrav
- Vanligtvis följer en lärare en elevgrupp de första 6 – 8 skolåren, som klasslärare
- Eurytmiundervisning
- Periodundervisning, ämnesundervisning och andra undervisningsformer
- Undervisning i främmande språk från årskurs 1
- Timplaner med en i möjligaste mån hälsosam funktion, utarbetade efter sociala och kulturella synpunkter
- Klassgemenskapen behålls oavhängigt av elevernas individuella prestationer
- Inga uteslutande kvantitativa bedömningar eller diagnostiska prov/test uteslutande för testandets skull
- Betyg som, vid sidan av beskrivningar och bedömningar av elevens prestationer, framförallt kommunicerar och värdesätter de framsteg eleven visat, med förslag på fortsatt arbete för elevens lärande
- Pedagogisk hantering av disciplinära svårigheter
- Gemenskapsbildande och gemenskapsfrämjande aktiviteter såsom månadsfester, årstidsfester, utflykter, praktikperioder, scenisk framställning och skådespel o s v
- Om vårdnadshavare så önskar kan konfessionell religionsundervisning för olika inriktningar inrättas, utöver den icke-konfessionella religionsundervisning skolan kan erbjuda

Utvärdering

Förskol/lärare deltar i interna och externa utvärderingar, något som är desto mer angeläget eftersom det sätts stort värde på förskol/lärarens eget ansvarstagande och självständiga gestaltning av undervisningen.

Waldorfskolors och waldorfförskolors organisation

Waldorfskolor och waldorfförskolor styrs och leds pedagogiskt av verksamhetens lärarkollegium. Vårdnadshavare och förskol/lärare samarbetar om ekonomisk och juridisk styrning och ledning av verksamheten, varvid organisatoriska former och strukturer präglas av berörda deltagare, kulturell kontext och tillgängliga juridiska möjligheter.

Självförvaltningen i waldorfskolor och waldorfförskolor innefattar delegering av uppgifter och motsvarande tidsbegränsade mandat till enskilda personer och/eller mindre arbetsgrupper. Denna form av självförvaltning möjliggör styrning och ledning i varierande organisationsformer. Ledningen av waldorfskolor respektive waldorfförskolor får inte domineras av en enskild person, åtminstone om koncentrerad pedagogisk ledning av verksamheten kan undvikas.

Samarbete

Varje kollega förpliktar sig att delta veckovis i det gemensamma pedagogiska lärarkollegiets konferens. Denna är skolans respektive förskolans pedagogiska ledningsgrupp. Kollegiearbetet omfattar grundläggande antropologiskt och pedagogiskt studium, behandling av pedagogiska problemställningar, elevobservationer, organisatoriska frågor utifrån skolverksamhetens styrning och ledning, genomfört i samarbete med arbetsgrupper som fått tidsbegränsade uppgifter och mandat.

Lärarkollegiet är verksamhetens forum för kompetensutveckling och för att iaktta, värdera,

bedöma, lära och ta initiativ för verksamhetens bästa. I lärarkollegiet kan förskol/lärare uppnå ett gemensamt medvetande om helheten och främja verksamhetens utveckling.

Utöver samarbetet vårdar lärarkollegiet utbildning och kompetensutveckling på nationell och internationell nivå. Pedagogiska Sektionen vid Goetheanum och ländernas sektioners ansvarar för utbildning och kompetensutveckling, i samarbete med nationella organisationer.

Pedagogiska Sektionen ansvarar för ackrediteringen av skolor som vill bli waldorfskolor och förskolor som vill bli waldorfförskolor. Den legala rätten att använda namnet Waldorf/Steiner beviljas efter behörig granskning. Ackrediteringsrätten kan delegeras till nationella grupper. Erkända waldorfskolor och waldorfförskolor återfinns i den internationella förteckningen som administreras och publiceras av Bund der Freien Waldorfschulen www.waldorfschule.info

Fastställt i Dornach den 21 november 2009 av

Internationellt Forum för Waldorf/Steinerskolor (Haager Kreis) inom Pedagogiska Sektionen vid Goetheanum, Dornach/Schweiz

Ursula Vallendor (Argentina), Sigurd Borghs (Belgien), Luiza Lameirão (Brasilien), Angel Chiok (Chile), Jeppe Flummer (Danmark), Gerd Kellermann, Henning Kullak-Ublick, Bernd Ruf (Tyskland), Mikko Taskinen (Finnland), Henri Dahan (Frankrike), Erika Taylor (Storbritannien), Gilad Goldshmidt (Israel), Cristina Laffi (Italien), Rieko Hata (Japan), Sue Simpson (Nya Zeeland), Lot Hooghiemstra, Marcel de Leuw (Nederländerna), Ellen Fjeld-Köttker (Norge), Brigitte Goldmann (Österrike, IASWECE¹), Tobias Richter (Österrike), Michael Grimley (Sydafrika), Regula Nilo, Noomi Hansen (Sverige), Florian Osswald, Robert Thomas (Schweiz), Tomas Zdrázil (Tjeckien), Iryna Kokoshynska (Ukraina), Gabor Kulcsár (Ungern), Frances Kane, James Pewtherer, Dorit Winter (USA), Christopher Clouder (Storbritannien, ECSWE²), Nana Göbel (Freunde der Erziehungskunst Rudolf Steiners³), Christof Wiechert (Pädagogische Sektion am Goetheanum⁴).

Kontakt: **Die Internationale Konferenz der Waldorf/Steiner Schulen (Haager Kreis)**

Postadress   Pädagogische Sektion am Goetheanum
                   Postfach 1
                   CH-4143 Dornach, Schweiz

Telefon   0041617064315
 Fax   0041617064474
 E-mejl   paed.sektion@goetheanum.ch

¹ International Association for Waldorf/Steiner Early Childhood Education
 - administrerar och publicerar internationell förteckning över förskolor

www.iaswece.org

² European Council of Steiner Waldorf Education
 - sedan 2003 registrerad som ideell förening med säte i Bryssel.
 Grundades i Haager Kreis genom Christopher Clouder (GB) 1991

www.ecswe.org

³ Freunde der Erziehungskunst Rudolf Steiners
 - Grundad genom Ernst Weissert 1971. Efter 1977 till största delen
 driven av nuvarande och tidigare elever med säte i Berlin och Karlsruhe.
 Föreningen har till uppgift att samla in pengar och administrera projekt
 för utländska waldorffinitiativ respektive nödsituationer och arbetar för
 frihet inom utbildning och uppfostran.

www.freunde-waldorf.de

⁴ Pedagogiska sektionen vid Goetheanum i Dornach/Schweiz
 - Internationellt centrum för pedagogisk forskning och
 utveckling av antroposofiskt inspirerad pedagogik

www.paedagogik-goetheanum.ch